

УДК 330.101:330.4:519.86

DOI: <https://doi.org/10.32782/CMI/D2026-18-2>**Варченко О.М.**

докторка економічних наук, професорка,
професорка кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9090-0605>

Паска І.М.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри публічного управління,
адміністрування та міжнародної економіки,
Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4453-8905>

Сатир Л.М.

докторка економічних наук, професорка,
професорка підприємництва, торгівлі та біржової діяльності,
Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0040-6863>

Драган О.О.

кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2453-0556>

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ

У статті досліджено методологію аналізу економічних процесів в умовах невизначеності та ризику. Узагальнено сучасні наукові підходи до трактування категорій «ризик» і «невизначеність», обґрунтовано необхідність їхнього чіткого розмежування в економічних дослідженнях. Визначено, що сучасна методологія має спиратися на системний, поведінковий, інституційний і ризик-орієнтований підходи, а також на принципи системності, комплексності, динамічності, сценарності, імовірнісної інтерпретації та адаптивності. Доведено доцільність поєднання загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема економетричного моделювання, сценарного аналізу, експертного оцінювання та стрес-тестування. Обґрунтовано, що для України найпродуктивнішою є комбінована методологія, здатна враховувати структурні зміни, воєнні виклики, цифрову трансформацію та потребу в підвищенні економічної стійкості.

Ключові слова: економічні процеси, методологія дослідження, невизначеність, ризик, ризик-орієнтований підхід, сценарний аналіз, економетричне моделювання, стрес-тестування, адаптивність, економічна стійкість.

Varchenko Olha, Paska Ihor, Satyr Larisa, Dragan Oksana

Bila Tserkva National Agrarian University

METHODOLOGY FOR STUDYING ECONOMIC PROCESSES IN CONDITIONS OF UNCERTAINTY AND RISK

This article examines the theoretical and methodological foundations for analyzing economic processes under conditions of uncertainty and risk. It is argued that the modern economic environment is characterized by high dynamism, instability, information asymmetry, structural breaks, and the intensifying impact of external shocks, which necessitates a reevaluation of traditional approaches to the scientific understanding of economic phenomena. It is demonstrated that the methodology for studying economic processes should be based on a combination of systemic, behavioral, institutional, and risk-oriented approaches. The essence of the categories "risk" and "uncertainty" has been clarified, and it has been determined that risk is amenable to partial assessment and modeling, whereas uncertainty reflects a broader spectrum of phenomena associated with insufficient information, the variability of future system states, and the impossibility of their complete formalization. It is determined that an effective methodological framework for research must be based on the principles of systematicity, comprehensiveness, dynamism, scenario-based analysis, probabilistic interpretation of results, and adaptability of research tools. It is noted that modern methodological tools should encompass general scientific methods, economic and statistical analysis, econometric modeling, the scenario approach, expert assessment, stress testing, sensitivity analysis, and digital analytical tools. The paper justifies the use of a combined methodology, which allows for accounting for the multifactorial nature of economic processes, identifying sources of instability, evaluating alternative development trajectories, and formulating scientifically grounded recommendations. Attention is focused on Ukrainian conditions, where economic processes unfold under the influence of martial law, regulatory volatility, logistical disruptions, external financial dependence, and accelerated digital transformation. It is concluded that the proposed methodological provisions form the scientific basis for improving the quality of economic research, the reliability of analytical conclusions, and the effectiveness of management decisions under conditions of risk and uncertainty.

Keywords: economic processes, research methodology, uncertainty, risk, risk-oriented approach, scenario analysis, econometric modeling, stress testing, adaptability, economic resilience.

Постановка проблеми. Економічні процеси в сучасних умовах формуються під впливом численних дестабілізуючих чинників, серед яких особливе місце посідають невизначеність, ризик, нестійкість ринкового середовища, інформаційна асиметрія та високий рівень турбулентності зовнішнього середовища. Це зумовлює ускладнення наукового аналізу економічних явищ і потребує перегляду традиційних підходів до їхнього дослідження. Особливої актуальності набуває проблема формування методології, здатної забезпечити адекватне відображення складності, імовірнісного характеру та варіативності перебігу економічних процесів.

Актуальність теми посилюється тим, що ефективність економічних рішень значною мірою залежить від якості методів аналізу, оцінювання та прогнозування в умовах невизначеності. Тому дослідження методології вивчення економічних процесів в умовах турбулентності та ризику є важливим як з теоретичного, так і з прикладного погляду, оскільки сприяє розвитку сучасної економічної науки та вдосконаленню практики управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика дослідження економічних процесів в умовах невизначеності та ризику впродовж останніх років набула помітного розвитку як в українській, так і в зарубіжній науковій літературі. Зокрема, В. Бабайлов та О. Курденко акцентують дослідження на переході від вузького розуміння ризик-менеджменту до ширшої ризик-економічної парадигми, де ризик розглядається як об'єкт управління і фундаментальна характеристика економічних рішень [1]. Н. Захарова узагальнює сутність, підходи та методи управління ризиками на підприємстві й підкреслює необхідність системності, адаптивності та оперативного реагування на зміни [2]. В. Балдинюк розглядає ризик-менеджмент як інструмент управління діяльністю суб'єктів господарювання, акцентуючи на його ролі в підвищенні стійкості та результативності господарських систем [3]. М. Байдацький систематизує наукові підходи до розуміння ризик-менеджменту та наголошує на перевагах поєднання стратегічного планування, ідентифікації ризиків і процесного бачення управління [4]. Науковці Г. Разумова та О. Курносова показують, що в умовах цифрової трансформації класичні процедури оцінювання ризиків доповнюються цифровими інструментами моніторингу, аналізу даних і прогнозування, що істотно розширює методологічні можливості дослідника [5]. Це свідчить про поступовий перехід від статичних моделей оцінки ризику до більш гнучких, багатофакторних і динамічних підходів до вивчення економічних процесів.

У зарубіжній літературі дослідження зосереджені переважно на кількісному вимірюванні впливу невизначеності на системні економічні ефекти. Так, Юецяо Дуань, Сяюнь Фань і Юй Ванна міжкрайовій вибірці переконують, що зростання невизначеності економічної політики пов'язане зі збільшенням системного ризику банків і відображає зміни поведінки фінансових інститутів [6]. Науковці Сушань Лань і Ваньшань Мен обґрунтують, що невизначеність економічної політики підвищує системний ризик для підприємств через канали фінансових обмежень і зовнішніх гарантій [7]. Юнь Хе та співавтори уточнюють, що цифрова трансформація здатна модифікувати цей зв'язок, і тоді,

за низького рівня цифровізації невизначеність підсилює ризики, а за вищого її негативний вплив частково пом'якшується [8]. Автори Габрієла Бесса і Белем Барбоза засвідчують, що інтеграція штучного інтелекту в сценарний аналіз є перспективним напрямком розвитку методології стратегічного планування в умовах економічної невизначеності [9].

Аналіз наукових джерел дає підстави стверджувати, що попри значну увагу до проблем ризику, невизначеності та адаптації економічних систем до нестабільного середовища, недостатньо розробленою залишається цілісна методологія дослідження економічних процесів в умовах одночасного впливу багатьох дестабілізуючих чинників. Наявні праці здебільшого висвітлюють окремі аспекти ризик-менеджменту, моделювання або прогнозування, однак не формують єдиного методологічного підходу до комплексного аналізу економічних процесів із урахуванням їхньої динамічності, варіативності та імовірнісної природи.

У зв'язку з цим завдання статті полягають у систематизації наукових підходів до дослідження економічних процесів в умовах невизначеності та ризику, уточненні методичного інструментарію їхнього аналізу та обґрунтуванні напрямів його вдосконалення в сучасних умовах господарювання.

Формування цілей статті (постановка завдання).

Метою статті є дослідження методології аналізу економічних процесів в умовах невизначеності та ризику шляхом узагальнення наукових підходів, уточнення понятійного апарату та обґрунтування доцільності використання сучасного аналітичного інструментарію в економічних дослідженнях.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Сучасна економічна наука функціонує в умовах зростаючої складності, нестабільності та багатофакторності суспільно-економічних процесів, що зумовлюють потребу в оновленні методологічних підходів до їх пізнання. Посилення глобальних кризових явищ, поглиблення фінансових дисбалансів, прискорення цифрових трансформацій, інституційна мінливість і підвищення частоти шоків впливів формують новий контекст дослідження, у межах якого традиційні аналітичні моделі дедалі частіше виявляються недостатніми для пояснення економічної динаміки. За цих умов особливого значення набуває методологія дослідження економічних процесів в умовах невизначеності та ризику як система наукових підходів, принципів і методів, зорієнтованих на виявлення закономірностей функціонування економічних систем у мінливому середовищі.

Методологічне переосмислення дослідження економічних процесів зумовлене переходом від переважно статичних і лінійних моделей до інтегрованих концепцій, що враховують системний характер економічних взаємодій, поведінкові аспекти прийняття рішень, інституційні обмеження та динаміку середовища. Це означає, що сучасне дослідження має ґрунтуватися на поєднанні кількісних і якісних методів, сценарного аналізу, економетричного моделювання, експертного оцінювання, стрес-тестування та інтерпретації результатів у межах імовірнісної логіки. Саме така методологічна оптика дозволяє забезпечити глибше наукове осмислення економічної реальності та підвищити прикладну цінність отриманих висновків.

Для українського наукового простору означена проблематика має особливу вагомість, оскільки трансформація економічної системи відбувається в умовах воєнного стану, зовнішнього впливу, порушень логістичних ланцюгів, регуляторної нестабільності та структурної перебудови національного господарства. Це посилює потребу у формуванні методології дослідження, яка була б здатна враховувати параметри економічної рівноваги, ефекти структурних зламів, адаптивну поведінку суб'єктів, інституційні обмеження та альтернативні траєкторії розвитку. У цьому контексті методологія дослідження економічних процесів в умовах невизначеності та ризику виступає інструментом наукового аналізу й важливою основою для вироблення обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на забезпечення економічної стійкості та підвищення адаптаційного потенціалу системи.

Методологічна побудова дослідження передбачає насамперед чітке розмежування категорій «ризик» і «невизначеність». Ризик характеризує ситуацію, коли можливі стани системи та ймовірності їхньої реалізації принаймні частково піддаються оцінюванню. Невизначеність є глибшою категорією і відображає стан економічного середовища, за якого майбутні події, наслідки та механізми їхнього настання не можуть бути однозначно формалізовані. Саме тому методологія дослідження в сучасній економіці має орієнтуватися на кількісне вимірювання ризиків, перетворення невизначеності на аналітично осмислену систему альтернатив, сценаріїв і діапазонів припустимих оцінок [1; 2; 4; 10; 12].

У сучасному науковому дискурсі ризик розглядається як інтегрована економічна категорія, що характеризує ймовірність і масштаби потенційних втрат та детермінується специфікою функціонування складних адаптивних систем. Концепція переходу «від ризик-менеджменту до ризик-економіки» зосереджується на тому, що ризик виступає внутрішньою ознакою економічних процесів, формує поведінку суб'єктів, впливає на розподіл ресурсів і змінює структуру ухвалення рішень [1]. Відповідно до цього підходу економічне

дослідження не може бути зведене до фіксації відхилень від норми, оскільки має вивчати механізми виникнення нестійкості, канали її поширення та умови переходу системи до нового режиму функціонування (рис. 1).

Теоретичний розвиток сучасної методології також зумовлений поширенням системного, поведінкового, інституційного та ризик-орієнтованого підходів. Системний підхід орієнтує дослідника на виявлення багаторівневих взаємозв'язків між макро-, мезо- та мікрорівнями економіки. Поведінковий підхід дозволяє враховувати роль очікувань, інформаційної асиметрії, когнітивних спотворень і реакцій на шоки. Інституційний підхід пояснює, чому однакові зовнішні імпульси можуть спричиняти різні економічні наслідки в залежності від якості регулювання, структури ринку, рівня довіри та адаптаційного потенціалу системи. Ризик-орієнтований підхід акцентує увагу на ідентифікації, оцінюванні та управлінні невизначеністю, що супроводжує економічні процеси, а також на врахуванні ймовірності виникнення відхилень від очікуваних результатів. Його застосування дає змогу формувати адаптивні управлінські рішення, спрямовані на мінімізацію потенційних втрат і підвищення стійкості економічних систем до внутрішніх і зовнішніх шоків [2; 5; 6; 11; 13].

Зазначимо, що базою дослідження економічних процесів у нестабільному середовищі є сукупність взаємопов'язаних методологічних принципів. Так, принцип системності передбачає аналіз економічних процесів як елементів багаторівневої структури, де зміни в одній підсистемі здатні породжувати кумулятивні ефекти в інших. Особливого значення це набуває для аналізу фінансових, інвестиційних, виробничих і логістичних процесів, у яких взаємозалежності часто є сильнішими за прямі причинно-наслідкові зв'язки [4; 6; 7].

Принцип комплексності є наступним за черговістю та вимагає поєднання кількісного аналізу, інституційної інтерпретації, експертного оцінювання і якісної діагностики середовища. В умовах цифровізації, геополітичних ризиків і трансформації бізнес-моделей застосування тільки одного методу не дає повної картини, тоді як

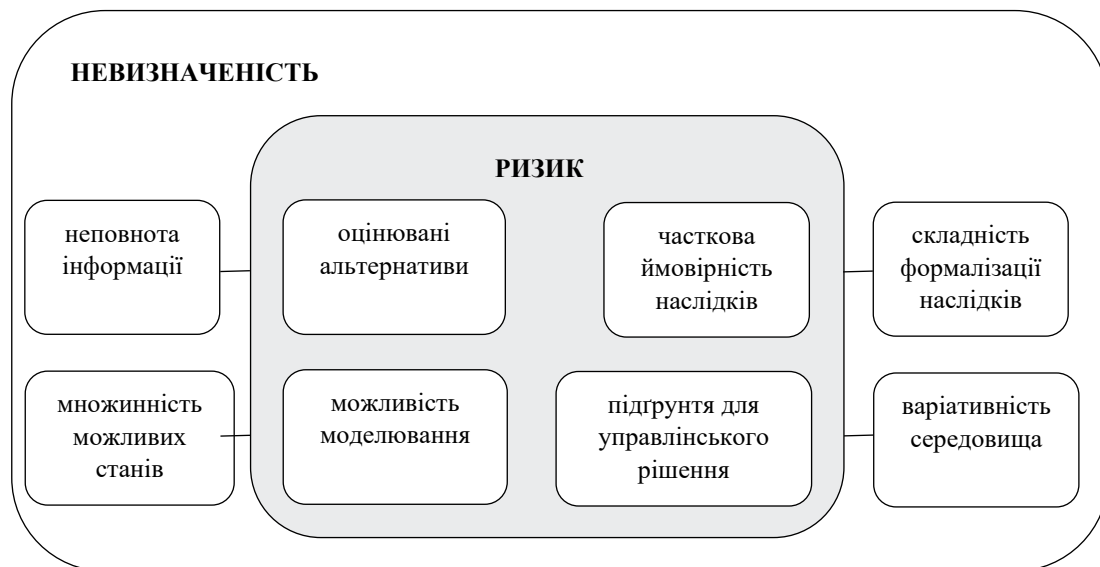

Рис. 1. Співвідношення категорій «ризик» і «невизначеність» у сучасних економічних дослідженнях

Джерело: узагальнено авторами на основі [1; 3; 12]

комбінування підходів дозволяє виявити як відкриті, так і приховані чинники нестійкості [3; 5; 8; 9; 14].

Далі актуалізується принцип динамічності, відповідно до якого дослідження має фіксувати стан економічного об'єкта в певний момент, швидкість змін, лаги реакції, межі адаптації, інерційність і здатність до переходу між різними режимами функціонування. Цей принцип особливо важливий в умовах політичної невизначеності, коли певна змінна може демонструвати різні ефекти залежно від часової фази циклу та супутніх шоків [6; 7; 8; 12; 13].

Важливе місце займає принцип сценарності, згідно з яким наукове дослідження має моделювати не один передбачуваний результат, а множину можливих станів системи. Організація економічного співробітництва та розвитку у межах рамки управління новими критичними ризиками акцентує увагу на необхідності системного стратегічного моніторингу та раннього виявлення потенційних загроз, побудови альтернативних сценаріїв, перевірки готовності інституцій та вироблення гнучких стратегій реагування [10]. Із цим підходом узгоджується і сучасна інтеграція штучного інтелекту в сценарний аналіз, що дає змогу підвищити швидкість обробки інформації, розширити сукупність альтернатив і підтримати стратегічне планування в умовах високої невизначеності [9; 10].

Подальший аналіз передбачає врахування принципу імовірнісної інтерпретації результатів та переконує, що підсумки дослідження не повинні подаватися як чітко визначені. Натомість доцільно відображати інтервали можливих значень, чутливість до припущень, межі стійкості моделей та різні рівні достовірності висновків. Цей підхід особливо важливий для макроекономічних і фінансових досліджень, у яких невизначеність є внутрішньою властивістю самої системи, а не лише похибкою вимірювання [11; 12].

Заключним є принцип адаптивності методів, який означає, що дослідницький інструментарій має добиратися залежно від природи шоку, горизонту прогнозу, рівня агрегації даних і цілей дослідження. Для короткострокового аналізу можуть бути ефективними локальні

проекції чи панельні моделі; для стратегічного аналізу кращими є сценарне моделювання, метод Дельфі, когнітивне картування, стрес-тестування та гібридні аналітичні конструкції [2; 4; 9; 10; 11].

Структура методології дослідження економічних процесів в умовах невизначеності та ризику представлена на рис. 2.

Зазначимо, що методологія дослідження економічних процесів в умовах невизначеності та ризику має спиратися на поєднання загальнонаукових і спеціальних методів. До загальнонаукових належать аналіз і синтез, індукція та дедукція, порівняння, абстрагування, узагальнення, систематизація, структурно-функціональний і причинно-наслідковий аналіз. Їхнє застосування дозволяє сформулювати категоріальний апарат дослідження, виділити рівні впливу факторів, класифікувати ризики та побудувати логіку наукового пошуку [1–5].

Серед спеціальних методів особливе місце посідають економіко-статистичні методи, економетричне моделювання, сценарний аналіз, експертні підходи, стрес-тестування та аналіз чутливості, цифрові аналітичні інструменти.

Економіко-статистичні методи забезпечують виявлення закономірностей зміни показників, оцінку інтенсивності впливу факторів і виявлення джерел варіації. Економетричні моделі дозволяють формалізувати динаміку ризиків, перевірити гіпотези щодо каналів передавання шоків і врахувати часову нестабільність параметрів. Зокрема, у сучасних міжнародних дослідженнях політичної невизначеності використовуються панельні регресії, моделі з фіксованими ефектами, дані, сформовані на основі новинних джерел та багатофакторні підходи до вимірювання системного ризику [6; 7; 11; 12; 13].

Варто зазначити, що сценарний аналіз особливо доцільний у ситуаціях, коли історичні ряди втрачають репрезентативність через структурні зміни або коли йдеться про оцінку альтернативних траєкторій розвитку. Його методологічна цінність полягає у тому, що він дозволяє поєднати формалізовані розрахунки з експертним баченням, оцінити критичні точки нестійкості та визначити межі допустимих управлінських рішень. Поєд-

Рис. 2. Архітектура методології дослідження економічних процесів в умовах невизначеності та ризику

Джерело: розроблено авторами

нання сценарного аналізу із засобами штучного інтелекту розширює можливості дослідника щодо обробки недостатньо структурованих даних, генерації альтернативних сценаріїв і виявлення прихованих взаємозв'язків [9; 10].

Стрес-тестування та аналіз чутливості є важливими елементами методології, оскільки дають змогу оцінити поточний стан об'єкта та змоделювати його поведінку за несприятливих умов. У ширшому розумінні ці методи виконують функцію перевірки дослідницької моделі на стійкість, допомагають визначити критичні параметри та підвищують практичну цінність наукових результатів. Особливої ваги ці інструменти набувають у фінансових, інвестиційних та логістичних дослідженнях, де зовнішні шоки можуть швидко трансформуватися в системні ризики [4; 5; 6; 8; 14].

Водночас важливу роль відіграють цифрові аналітичні інструменти, забезпечують обробку великих масивів даних, автоматизацію аналітичних процедур, підвищення точності прогнозування та оперативність прийняття рішень. Їхнє застосування ґрунтується на використанні технологій штучного інтелекту, машинного навчання та великих даних, що дозволяє виявляти приховані закономірності, ідентифікувати аномалії та підвищувати якість моделювання економічних процесів в умовах високої невизначеності.

Разом з тим ефективність дослідження економічних процесів в умовах невизначеності та ризику значною мірою визначається комбінованим застосуванням загальнонаукових і спеціальних методів (рис. 3). Їхня інтеграція забезпечує поєднання концептуально-теоретичного осмислення економічних явищ із формалізованими інструментами кількісного аналізу, що підвищує обґрунтованість і достовірність результатів дослідження. Зокрема, загальнонаукові методи формують теоретико-методологічну основу, а спеціальні інструменти забезпечують кількісну оцінку ризиків, моделювання альтернативних сценаріїв розвитку та перевірку стійкості економічних систем до зовнішніх впливів. Комплексний підхід сприяє повнішому врахуванню багатовимірності економічних процесів, підвищує адаптивність аналітич-

ного інструментарію та забезпечує формування науково обґрунтованих управлінських рішень в умовах динамічних змін середовища.

Вбачаємо, що дослідження економічних процесів у середовищі невизначеності доцільно здійснювати поетапно (рис. 4). Так, на першому етапі визначаються об'єкт, предмет, межі системи та часовий горизонт аналізу. Джерела невизначеності й ризику, серед яких можуть бути макроекономічні дисбаланси, цифрові зрушення, інституційні розриви, фінансові обмеження, логістичні порушення, регуляторні зміни й інформаційна асиметрія ідентифікуються на другому етапі [2; 4; 5].

Формування системи показників і добір інформаційної бази дослідження здійснюється на третьому етапі. Вона має включати офіційну статистику та фінансову звітність, індикатори очікувань, галузеві аналітичні огляди, текстові новинні масиви, експертні оцінки та міжнародні бази даних. На четвертому етапі розробляється аналітична модель, яка може бути концептуальною, структурною, економетричною або сценарною. Перевірка гіпотез, оцінювання сценаріїв, аналіз чутливості й зіставлення результатів за альтернативних припущень відбувається на п'ятому етапі. Завершальний етап передбачає інтерпретацію результатів і вироблення рекомендацій, орієнтованих на підвищення адаптивності економічної системи та зниження вразливості до шоків [9–12].

Доцільно зауважити, що для України питання методології дослідження економічних процесів в умовах невизначеності набуває особливої актуальності внаслідок воєнного стану, структурної трансформації економіки, високого рівня зовнішніх ризиків, залежності від міжнародної фінансової підтримки, порушень логістичних ланцюгів та прискореної цифрової трансформації. Використання лише класичних рівноважних моделей є недостатнім, оскільки фактична поведінка економічних суб'єктів визначається об'єктивними параметрами, очікуваннями, обмеженою раціональністю, регуляторною невизначеністю та швидкою зміною середовища [2; 5; 8; 10; 11].

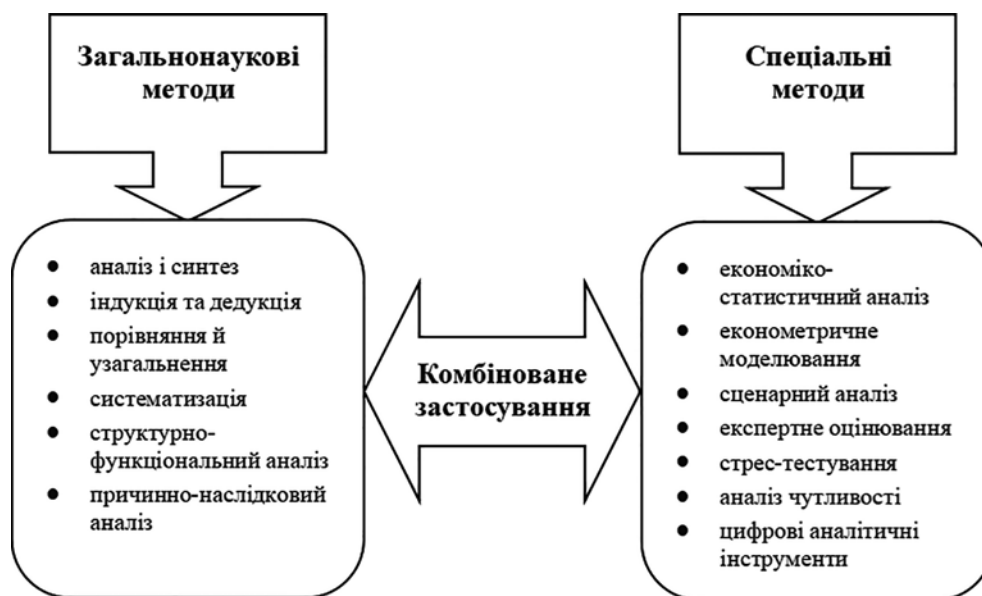

Рис. 3. Методичний інструментарій дослідження економічних процесів в умовах невизначеності та ризику

Джерело: розроблено авторами на основі [1–13]

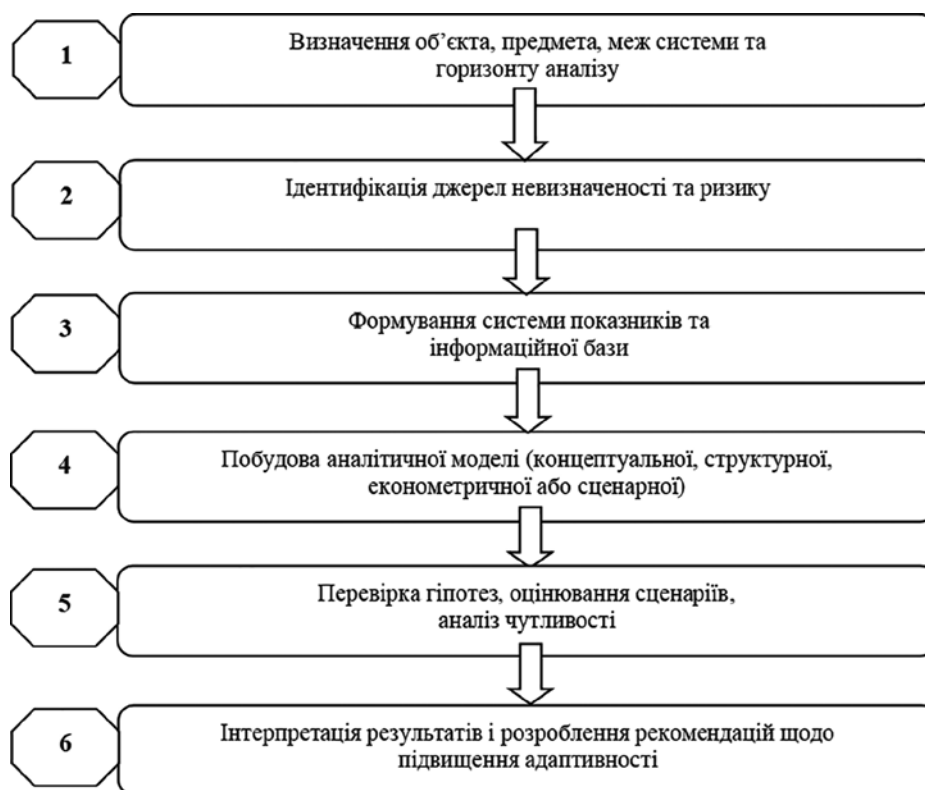

Рис. 4. Поетапна логіка дослідження економічних процесів в умовах невизначеності та ризику

Джерело: побудовано авторами на основі [2; 4; 5; 9–12]

Переконані, що найдоцільнішою для українських досліджень є комбінована методологія, що поєднує ризик-орієнтований підхід, сценарне моделювання, інституційний аналіз, експертне оцінювання, стрес-тестування, і цифрові аналітичні інструменти. Така комбінація дозволяє описати поточний стан системи, виявити межі її адаптації, оцінити вплив зовнішніх шоків, змоделювати варіанти розвитку подій і сформулювати науково обґрунтовані рекомендації для управління економічною стійкістю [3; 4; 5; 9; 14].

Висновки. У результаті проведеного дослідження обґрунтовано, що методологія дослідження економічних процесів в умовах невизначеності та ризику повинна базуватися на поєднанні системного, поведінкового, інституційного та ризик-орієнтованого підходів, що забезпечують системне бачення природи сучасної економічної нестабільності. Визначено, що концептуальною основою цієї методології є чітке розмежування категорій «ризик» і «невизначеність», оскільки ризик піддається частковому оцінюванню та моделюванню, а невизначеність охоплює ширше коло явищ, пов'язаних із недостатньою кількістю інформації, варіативністю майбутніх станів системи та неможливістю їхньої однозначної формалізації. Це зумовлює необхідність переходу від вузького трактування ризику як об'єкта локального управлінського реагування до його розуміння як сутнісної характеристики економічних процесів, що впливає на структуру ухвалення рішень,

поведінку економічних агентів і конфігурацію ресурсних потоків.

Доведено, що належна методологічна побудова дослідження має спиратися на принципи системності, комплексності, динамічності, сценарності, імовірнісної інтерпретації результатів та адаптивності дослідницького інструментарію. Реалізація перелічених принципів забезпечує можливість ґрунтовного вивчення поточного стану економічного об'єкта, закономірностей його трансформації під впливом внутрішніх і зовнішніх шоків, лагів реакції, структурних зламів і змін інституційного середовища.

Обґрунтовано, що в умовах високої турбулентності найдоцільнішим є використання комбінованої методології, яка інтегрує загальнонаукові методи з економіко-статистичними, економетричними, сценарними, експертними та стрес-тестовими підходами, а також цифровими аналітичними засобами обробки даних. Встановлено, що зазначена методологія набуває особливого значення в українських реаліях, де економічні процеси детермінуються впливом воєнного стану, структурної трансформації економіки, порушень логістичних ланцюгів, регуляторної мінливості, зовнішньої фінансової залежності та прискореної цифровізації.

Таким чином, запропоновані методологічні положення формують наукове підґрунтя для проведення прикладних економічних досліджень, спрямованих на підвищення стійкості, адаптивності та обґрунтованості управлінських рішень в умовах ризику й невизначеності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабайлов В. К., Курденко О. В. Від ризик-менеджменту до ризик-економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 46. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-46>

2. Захарова Н. Ю. Управління ризиками на підприємстві: сутність, підходи та методи. *Бізнес Інформ*. 2023. № 1. С. 203–209. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-1-203-209>
3. Балдинюк В. М. Ризик-менеджмент як інструмент управління діяльністю суб'єктів господарювання. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-39>
4. Байдацький М. В. Аналіз наукових підходів до розуміння ризик-менеджменту логістичних систем. *Бізнес Інформ*. 2024. № 2. С. 265–271. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-2-265-271>
5. Разумова Г. В., Курносова О. І. Управління ризиками інвестиційної діяльності в умовах цифрової трансформації. *Бізнес Інформ*. 2024. № 3. С. 96–101. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-3-96-101>
6. Duan Y., Fan X., Wang Y. Economic policy uncertainty and bank systemic risk: A cross-country analysis. *Pacific-Basin Finance Journal*. 2022. Vol. 75. Article 101828. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.pacfin.2022.101828>
7. Lan S., Meng W. Impact of economic policy uncertainty on systemic risk of real enterprises: Evidence from China. *Finance Research Letters*. 2024. Vol. 69, Part B. Article 106243. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2024.106243>
8. He Y., Li W., Tan X., Sun Y. Economic policy uncertainty, digital transformation, and bank systemic risk. *International Review of Economics & Finance*. 2025. Vol. 102. Article 104309. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.iref.2025.104309>
9. Bessa G., Barbosa B. Integrating artificial intelligence into scenario analysis: A validated framework for strategic planning under economic uncertainty. *Global Economics Research*. 2025. Vol. 1, No. 2. Article 100007. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ecores.2025.100007>
10. OECD. Framework on Management of Emerging Critical Risks. *OECD Public Governance Policy Papers*. 2024. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/06/framework-on-management-of-emerging-critical-risks_7924458a/2f2eddd8-en.pdf
11. Hong G. H., Ke S. (Barry), Nguyen A. D. M. The Economic Impact of Fiscal Policy Uncertainty: Evidence from a New Cross-Country Database. *IMF Working Paper* WP/24/209. 2024. URL: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/wp/2024/english/wpica2024209-print-pdf.pdf>
12. Bianchi F., Kung H., Tirsikh M. The Origins and Effects of Macroeconomic Uncertainty. *Quantitative Economics*. 2023. Vol. 14, No. 3. P. 855–896. DOI: <https://doi.org/10.3982/QE1979>
13. Lu C., Yang M., Xia X. Economic policy uncertainty and default risk: Evidence from China. *Economic Analysis and Policy*. 2023. Vol. 79. P. 821–836. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.eap.2023.06.028>
14. Шимко О. В., Демидюк С. М. Ризик-орієнтований підхід до управління підприємством сфери послуг. *Бізнес Інформ*. 2024. № 4. С. 267–274. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-4-267-274>

REFERENCES:

1. Babailov V. K., Kurdenko O. V. (2022) Vid ryzyk-menedzhmentu do ryzyk-ekonomiky [From risk management to risk economics]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 46. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-46>
2. Zakharova N. Yu. (2023) Upravlinnia ryzykamy na pidpriemstvi: sutnist, pidkhody ta metody [Risk management at the enterprise: essence, approaches and methods]. *Biznes Inform*, no. 1, pp. 203–209. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-1-203-209>
3. Baldyniuk V. M. (2023) Ryzyk-menedzhment yak instrument upravlinnia diialnosti subiektiv hospodariuvannia [Risk management as a tool for managing the activities of business entities]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-39>
4. Baidatskyi M. V. (2024) Analiz naukovykh pidkhodiv do rozuminnia ryzyk-menedzhmentu lohistychnykh system [Analysis of scientific approaches to understanding risk management of logistics systems]. *Biznes Inform*, no. 2, pp. 265–271. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-2-265-271>
5. Razumova H. V., Kurnosova O. I. (2024) Upravlinnia ryzykamy investytsiinoi diialnosti v umovakh tsyfrovoy transformatsii [Risk management of investment activity in the conditions of digital transformation]. *Biznes Inform*, no. 3, pp. 96–101. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-3-96-101>
6. Duan Y., Fan X., Wang Y. (2022) Economic policy uncertainty and bank systemic risk: A cross-country analysis. *Pacific-Basin Finance Journal*, vol. 75, article 101828. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.pacfin.2022.101828>
7. Lan S., Meng W. (2024) Impact of economic policy uncertainty on systemic risk of real enterprises: Evidence from China. *Finance Research Letters*, vol. 69, part B, article 106243. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2024.106243>
8. He Y., Li W., Tan X., Sun Y. (2025) Economic policy uncertainty, digital transformation, and bank systemic risk. *International Review of Economics & Finance*, vol. 102, article 104309. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.iref.2025.104309>
9. Bessa G., Barbosa B. (2025) Integrating artificial intelligence into scenario analysis: A validated framework for strategic planning under economic uncertainty. *Global Economics Research*, vol. 1, no. 2, article 100007. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ecores.2025.100007>
10. OECD (2024) Framework on Management of Emerging Critical Risks. *OECD Public Governance Policy Papers*. Available at: https://oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/06/framework-on-management-of-emerging-critical-risks_7924458a/2f2eddd8-en.pdf
11. Hong G. H., Ke S. (Barry), Nguyen A. D. M. (2024) The Economic Impact of Fiscal Policy Uncertainty: Evidence from a New Cross-Country Database. *IMF Working Paper*, WP/24/209. Available at: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/wp/2024/english/wpica2024209-print-pdf.pdf>
12. Bianchi F., Kung H., Tirsikh M. (2023) The origins and effects of macroeconomic uncertainty. *Quantitative Economics*, vol. 14, no. 3, pp. 855–896. DOI: <https://doi.org/10.3982/QE1979>
13. Lu C., Yang M., Xia X. (2023) Economic policy uncertainty and default risk: Evidence from China. *Economic Analysis and Policy*, vol. 79, pp. 821–836. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.eap.2023.06.028>
14. Shymko O. V., Demydiuk S. M. (2024) Ryzyk-oriientovanyi pidkhid do upravlinnia pidpriemstvom sfery posluh [Risk-oriented approach to enterprise management in the service sector]. *Biznes Inform*, no. 4, pp. 267–274. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-4-267-274>

Дата надходження статті: 24.03.2026

Дата прийняття статті: 14.04.2026

Дата публікації статті: 29.05.2026